

LISA 1

Tellija: Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium

Hanke nimetus: “Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste ristumiskohad turvalisuse, julgeoleku ja demokraatliku vastupanuvõimega”

Lähteülesanne

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi võrdsuspoliitika osakond kutsub osalema hankes uurimisprojekti “Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste ristumiskohad turvalisuse, julgeoleku ja demokraatliku vastupanuvõimega” elluviimiseks. Tegemist on teadus-arendusprojektiga, mille eesmärk on interdistsiplinaarselt uurida ja nähtavale tuua soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste ning turvalisuse ja julgeoleku omavahelised seosed ning töötada välja teadmispõhised poliitikasoovitused, mis aitavad vastu seista soovastasele¹ ja LGBTIQ vastasele retoorikale, infokorratusele² ning polariseerumisele.

Projekti “Bringing Equality to the Heart of Security and Democratic Resilience” kaasrahastavad Põhjamaade Ministrite Nõukogu ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Hankega otsitakse partnerit projekti elluviimiseks vastavalt lähteülesandele ja projektitaotlusele, mis on lisatud lähteülesandele. Projekt viiakse ellu 24 kuu jooksul alates hankelepingu sõlmimisest (eeldatav lepingu sõlmimise aeg juuni 2026), projekti täitmise tähtaeg on hiljemalt 15.06.2028. Hankelepingu eeldatav maksumus on 95 000+KM.

1. Uurimisprojekti taust ja eesmärgid

Projekt lähtub vajadusest uurida ja seeläbi paremini mõista soolise võrdsuse, vähemuste võrdsete võimaluste ning julgeoleku, turvalisuse ja demokraatliku vastupanuvõime omavahelisi seoseid.

See on ühest küljest seotud ühiskonna suurenenud polariseerumise ja hoiakulõhedega. Mitmed uuringud näitavad, et Eesti noorte toetus soolisele võrdsusele on hakanud lahknema. 2022. aasta rahvusvaheline kodanikuhariduse uuring (ICCS) näitab, et enamik tüdrukuid toetab oma hoiakutes nii soolist võrdsust kui ka inimõigusi kui demokraatia põhimõtteid. Nende väärtusmaailm sarnaneb pigem Põhjamaade noorte väärtusmaailmaga, kellele demokraatia tähendab lugupidavat ja kaasavat ühiskonda, kus pingutatakse koos ebavõrdsuse vähendamise nimel. Paljude poiste hoiakutes on samal ajal toimunud märgatav tagasimineku: nende väärtused sarnanevad üha rohkem nende riikide noorte väärtustega, kus peetakse loomulikuks soorolle, mis asetavad inimesed ebavõrdsesse olukorda, normaliseeritakse hierarhiat ning

¹ Loe mõistest lähemalt siit: [antigender-liikumine - Feministeerium](#)

² Vaata terminist lähemalt siit: [Otsing - infokorratus](#)

aktsepteeritakse privileegide ja võimu ebavõrdset jagunemist³. Näiteks tõi kodanikuhariduse uuring välja, et võrreldes 2016. aastaga on poiste suhtumine naiste osalusse poliitikas muutunud tagurlikumaks. Pea pooled (49%) poistest jagavad seisukohta, et mehed sobivad poliitilise liidri ametisse paremini kui naised (nii arvab kõigest 10% tüdrukutest) ning pea veerand (24%) poistest nõustub, et naised peaksid jääma poliitikast kõrvale, samal ajal kui vaid 4% tüdrukuid toetas seda seisukohta. Vene õppekeele koolide õpilased toetavad soolist võrdsust vähem kui eesti õppekeele koolide õpilased, kuid see erinevus ei ole nii suur kui poiste ja tüdrukute vahelised lõhed.

Selliste lõhede ning sooliste stereotüüpide kujundamisel ja süvendamisel on üha suurenev roll sotsiaalmeediaplatvormidel, kus on viimastel aastatel esile kerkinud misogüünset ja seksistlikku sisu ning soostereotüüpe levitavad ja võimendavad veebikogukonnad (nn *manosphere*, e.k. manosfäär). Praxise ja Tartu Ülikooli analüüs⁴ näitab, et selliste misogynüünsete narratiivide levik Eesti noorte seas on märkimisväärne, eriti sotsiaalmeediaplatvormidel nagu TikTok, Instagram ja YouTube, kus noored tarbivad sisu, mis tugevdab traditsioonilisi soorolle ja hüpermaskuliinseid arusaamu. Sotsiaalmeedias levivad soostereotüübid kujutavad mehi jõuliste ja emotsioonitute ning naisi hoolivate ja passiivsetena, mis ei vasta noorte tegelikele vajadustele ega soodusta nende isiklikku arengut. Sotsiaalmeedia algoritmid aitavad kaasa nende kitsaste ja polariseeritud arusaamade levikule, kinnistades traditsioonilisi soorolle ja stereotüüpe.

Naiste ja meeste hoiakute kaugenemisel ja ühiskondlikul polariseerumisel tervikuna on potentsiaalselt negatiivne mõju nii ühiskondlikule sidususele kui ka demokraatia toimimisele. Sellise polariseerumise uurimisel ja mõistmisel on oluline silmas pidada inimõigustega seotud infokorratuse (desinformatsioon ning väär- ja kuriinfo) ning inimõiguste vastase, sh soovastase retoorika ja liikumiste kasvu, mille eesmärk on õõnestada ühiskondlikku sidusust ja demokraatlikke väärtusi. Sellised taktikad on muutunud ohuks inimõigustele ja julgeolekule, kuna neid kasutatakse hübriidsõja strateegiate osana ühiskondade lõhestamiseks, demokraatlike institutsioonide nõrgestamiseks ja radikaliseerumise soodustamiseks. 2025. aastal avaldatud Euroopa Seksuaal- ja Reproktiivõiguste Parlamendifoorumi (EPF) raport „The Next Wave: How Religious Extremism Is Reclaiming Power“⁵ paljastab murettekitava tõusu inimõiguste vastaste, sh eelkõige soovastaste ja LGBTIQ vastaste liikumiste rahastamises üle Euroopa. EPF raport näitab, kuidas sellised liikumised püüavad strateegiliselt siseneda peavoolupoliitikasse, mh läbi rahvusvahelise professionaalse võrgustamise, luues koalitsioone erinevate inimõiguste vastaste huvikaitseorganisatsioonide, vabaühenduste ja poliitiliste parteidega. Aastatel 2019–2023 pärines Euroopas tegutsevate soovastaste algatuste rahastamiseks kokku 1,18 miljardit USA dollarit 275 erinevalt tegutsejalt. Vene Föderatsioon on suurim selliste liikumiste üksikrahastaja.

³ [Avaliku ruumi muutumine ja misogynüünia uued juured: kuidas digikeskkond kasvatab noori ja kujundab koolikeskkonda | Inimõiguste raamat](#)

⁴ [Raport-lillekesed.pdf](#)

⁵ [The Next Wave: How Religious Extremism Is Regaining Power | EPF](#)

2025. aasta kevadel avaldas ILGA Europe ülevaate⁶, kui kaitstud on LGBTIQ-inimeste õigused Euroopas. Selles avaldus murettekitav trend, mille kohaselt rünnatakse üle Euroopa LGBTIQ-inimeste õigusi ja vabadusi. LGBTIQ-teemasid kasutatakse sageli ka välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise (FIMI) vahendina⁷. Selle abil üritatakse ühiskonda lõhestada mitte ainult kitsalt LGBTIQ-teemadel, vaid laiemalt tekitada vastasust valitsuse poliitikale, seada kahtluse alla demokraatlikud väärtused ning suurendada polariseerivat arusaamist erinevatest kohalikest ja rahvusvahelistest sündmustest. On oluline mõista ja mõtestada taoliste narratiivide tekkimise ja levitamise mehhanisme lisaks LGBTIQ-inimestele võrdsete võimaluste tagamise perspektiivile ka laiemalt inimõiguste ja demokraatia kaitse vaatest.

Uurimisprojektis lähtutakse arusaamast, et erinevad identiteedipõhised vaenu ja põlguse vormid (nt seksism, misogüünia, vaen LGBTIQ-inimeste vastu ja rassism) on tihti omavahel põimunud, põhinedes sageli sotsiaalsel hierarhial, kus teatud grupe eelistatakse teistele, ning seega avaldavad nii seksism kui ka misogüünia peale naiste suurt mõju ka erinevatele vähemusrühmadele, näiteks LGBTIQ-inimestele või erineva etnilise päritoluga inimestele⁸. Uurimisprojekti üks eesmärkidest on selliste põimingute omavahelisi seoseid paremini mõista ja nähtavaks tuua.

Tartu Ülikooli ja Praxis'e läbi viidud uuring misogüünias Eestis avalikus ruumis toob sellise polariseerumise ühe võimaliku kaasuva ohuna välja julgeolekuküsimuse – soolise võrdsuse vastased narratiivid ja nõ traditsiooniliste soorollide eestkõneleja ja kaitsja retoorika on mh osa Venemaa infosõjast, mille levitamise eesmärk ja tagajärg on demokraatlike ühiskondade lõhestamine ja ühiskondliku sidususe vähendamine.

Sooliste stereotüüpide, soolise ebavõrdsuse ja vähemusrühmade ebavõrdse kohtlemise sotsiaalseid tagajärgi on pikalt uuritud, nende peamised tagajärjed on hästi teada (nt sooline palgalõhe, segregatsioon hariduses ja tööturul, soopõhine vägivald, vähemuste vastane vaen, diskrimineerivate praktikate püsimine jpm) ning probleemide lahendamiseks on ette nähtud erinevaid meetmeid ja tegevusi, nt riiklike arengukavade ja programmide tasandil.

Samal ajal on vähem uuritud erinevate struktuursete ebavõrdsuste ning soovastase retoorika ja liikumiste seoseid ja mõjusid demokraatliku vastupidavuse eelduseks oleva ühiskonna sidususega. Samuti on nii Eestis kui ka Põhja- ja Baltimaades põhjalikult läbi uurimata ja teadvustamata selliste narratiivide ja liikumiste seosed ühiskondliku turvalisuse küsimuste (nt radikaliseerumise) ja ka julgeolekuga. Seda lünka aitab täita kavandatud uurimisprojekt.

Projekti eesmärk on pakkuda tõenduspõhist, teaduslikku, rahvusvahelist ja interdistsiplinaarset vaadet inimõiguste, võrdsuse ning julgeoleku ja demokraatliku vastupanuvõime omavahelistele seostele, toetada sellise teadmise teaduslikku loomist ja levitamist, tagades, et tulemused ja poliitikasoovitused jõuavad praktikuteni - sihtrühmadeni, kes kujundavad

⁶ ILGA Europe. Press release: UK joins Hungary and Georgia with the Biggest Drops on Annual LGBTI Rights Ranking. 2025. Press release: UK joins Hungary and Georgia With the Biggest Drops on Annual LGBTI Rights Ranking | ILGA-Europe

⁷ Euroopa Välissteenistus. FIMI targeting LGBTIQ+ people: Well-informed analysis to protect human rights and diversity. 2023. EEAS-LGBTQ-Report.pdf

⁸ [Raport-lillekesed.pdf](#), lk 7

julgeoleku-, turvalisus-, inimõiguste- ja võrdsuspoliitikat. Projekti elluviimine aitab Põhjamaade Ministrite Nõukogu kaasrahastusel kaasa kaasavamate, võrdsemate ja vastupidavamate ühiskondade kujunemisele Põhjamaades ja Balti riikides, vähendades haavatavust polariseerumise ja radikaliseerumise suhtes.

Täpsemalt on uurimisprojekti eeldatavad tulemused järgmised:

- **Suurem akadeemiline nähtavus.** Koostatakse rahvusvahelise teaduskirjanduse ülevaade sellest, kuidas soostereotüüpe ja kasvavaid erinevusi hoiakutes soolise võrdsuse osas, soovastast ja LGBTIQ vastast retoorikat ja liikumisi on uuritud ja tõlgendatud seoses julgeolekuga. Tehakse originaaluuring, mis käsitleb uurimisküsimusi Eesti vaatenurgast. Avaldatakse soouuringute ajakirja Ariadne Lõng erinumber, mis keskendub võrdsuse ning julgeoleku ja demokraatliku vastupanuvõime lõikumiskohtadele, tuues kokku nii Eesti kui ka rahvusvahelised (eelkõige Põhjamaade, Balti riikide) uurimistulemused.
- **Suurem teadlikkus sidusrühmade seas.** Teadlased, poliitikakujundajad, eksperdid ja meedia saavad sügavama arusaama võrdsuse ning julgeoleku ja demokraatliku vastupanuvõime seostest. Sidusrühmadele töötatakse välja ja levitatakse teaduspõhiseid poliitikasoovitusi meetmete kohta, mis soodustavad võrdsusteema lõimimist infokorratuse, polariseerumise ja julgeolekuriskide vastastesse poliitikatesse ja tegevustesse ning aitavad vastu seista soovastasele ja LGBTIQ vastasele retoorikale, infokorratusele ja polariseerimisele. Paraneb institutsionaalne suutlikkus selliste probleemidele vastu seismiseks. Poliitikakujundajad ja julgeoleku- ja võrdsuspoliitika eest vastutavad asutused on paremini valmis tegelema soovastase ja LGBTIQ vastase retoorika, infokorratuse ja polariseerimisega seotud riskidega.
- **Tugevneb rahvusvaheline dialoog ja koostöö teadlaste ja ekspertide vahel.** Rahvusvaheliste, sh eriti Põhjamaade ja Balti riikide teadlaste, poliitikakujundajate ja ekspertide vahel luuakse tugevamad professionaalsed võrgustikud ekspertide ümarlauaürituste ja teadusseminaride kaudu. Jätksuutlik Põhja- ja Baltimaade koostöö aitab edendada teadmiste vahetust ja ühiseid strateegiaid võrdsuse ja julgeoleku teemade käsitlemiseks ka pärast projekti lõppu.

2. Tellitavad tööd

2.1. Olemasoleva teaduskirjanduse ülevaade

Esmalt koostab Pakkuja olemasoleva teaduskirjanduse ülevaate. Teaduskirjanduse ülevaade peab aitama vastata küsimustele, kuidas soostereotüüpe, kasvavaid hoiakulõhesid soolise võrdsuse suhtes, soovastaseid ja LGBTIQ vastast retoorikat ning liikumisi, nendega seotud infokorratust ja polariseerumist on uuritud ja tõlgendatud seoses turvalisuse, julgeoleku ja demokraatliku vastupanuvõimega teistes riikides, sh Põhjamaades ja Balti regioonis. Pakkuja kirjeldab ja põhjendab pakkumuses, millist metoodikat kasutatakse olemasoleva teaduskirjanduse ülevaate koostamiseks.

2.2. Eesti konteksti arvestav empiiriline originaaluuring

Järgmise sammuna viib Pakkuja läbi originaaluuringu, mis võimaldab uuringu põhiteemat uurida Eesti kontekstis ning seostada seda teaduskirjanduse ülevaatest selgunud teadmusega teistes riikides. Uuringu eesmärk on luua teaduspõhine ja interdistsiplinaarne arusaam soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste ning turvalisuse, julgeoleku ja demokraatliku vastupanuvõime omavahelistest seostest. Uuringu eesmärk on kaardistada ja analüüsida soovastaste ja LGBTIQ-vastaste narratiivide, infokorratuse ja polariseerumise kujunemist ja levikut ning nende võimalikke mõjusid ühiskonna sidususele, turvalisusele ja julgeolekule, eeskätt Eesti kontekstis ja rahvusvahelisi arenguid arvesse võttes. Uuringu tulemuseks peab olema uus teadmine, mis toetab tõenduspõhise poliitika kujundamist ning võimaldab töötada välja rakendatavad ja sihtrühmapõhised poliitikasoovitused võrdsuse ja julgeoleku loomimiseks ning ühiskondliku vastupanuvõime tugevdamiseks. Originaaluuring hõlmab andmete kogumist ja analüüsi ja see keskendub Eesti olukorrale. Teaduskirjanduse ülevaade (punkt 2.1) koos originaaluuringuga peab aitama vastata järgmistele küsimustele: 1) kuidas soovastaseid ja LGBTIQ vastased narratiive luuakse ning millised on selliste narratiivide peamised eripärad, tunnusjooned ja ühisosa; 2) milliste kanalite kaudu need narratiivid tekivad (kes ja kuidas loob) ja millised on levitamise peamised eripärad ja tunnusjooned ning strateegiad; 3) millised on võimalikud selliste narratiivide ja liikumiste eripärad Eestis (nt võrdluses muu maailma, sh eriti Balti ja Põhja riikidega); 4) millised on nende narratiivide ja liikumiste seosed turvalisuse, julgeoleku ja demokraatliku vastupanuvõimega ning sellega kaasnevad riskid. Uurimisküsimused on sõnastatud laialt ning antud uurimisprojekti mahtu arvestades ei ole võimalik neile kõigile põhjalikult vastata, seetõttu võib Pakkuja neid täiendada ja konkretiseerida, arvestades, et prioriteetsed on uurimisküsimused 2 ja 4. Empiirilise uurimuse täpsema fookuse, metoodika ja konkretiseeritud uurimisküsimused pakub välja Pakkuja.

2.3. Rahvusvaheline uurimisseminar

Uuringu läbiviimise etapis korraldab Pakkuja rahvusvaheline uurimisseminari, kuhu kaasab rahvusvahelisi, sh Põhja ja Balti riikide teadlasi ja uurijaid, kes tegutsevad uurimisprojekti teemadega seotud valdkondades (näiteks soouuringute, meediauuringute, julgeoleku-uuringute vm uurimisteenustega seotud perspektiivist). Seminaril jagatakse Põhja ja Balti riikide teadlastega Eesti uuringu esialgseid tulemusi. Seminari eesmärk on tugevdada uurimisprojekti interdistsiplinaarseid sidemeid ja soodustada rahvusvahelist koostööd Põhja ja Balti regiooni teadlastega, kes on uurinud võrdsuse ja julgeoleku seoseid naaberriikides. Samuti võimaldab see saada tagasisidet kirjanduse ülevaatele (punkt 2.1), Eesti uurimusele (punkt 2.2), arendada poliitikasoovitusi (punkt 2.5) ja leida võimalikke kaasautoreid soouuringute ajakirja Ariadne Lõng erinumbri (punkt 2.7) avaldamiseks.

2.4. Ühine ümarlaua arutelu teadlaste ja ekspertidega

Pakkuja korraldab ühise ümarlaua arutelu teadlaste ja ekspertidega. Ümarlaua eesmärk on tutvustada rahvusvahelisi suundumusi ekspertidele ja esitleda esialgseid uurimistulemusi (punktid 2.1 ja 2.2). See aitab kaasata lisaks teadlastele sidusrühmi julgeoleku ja turvalisuse valdkonnas ning tuua kokku teadlased ja praktikud. Ümarlauale kutsutakse valitud Eesti ja rahvusvahelised teadlased ja eksperdid, sh Põhjamaadest ja teistest Balti riikidest, kes

tegutsevad soouuringute, julgeoleku, turvalisuse, strateegilise kommunikatsiooni, radikaliseerumise ennetamise ja muudes seotud valdkondades. Ümarlaua võib korraldada järjestikku (näiteks üksteisele järgnevatel päevadel) rahvusvahelise uurimisseminariga (punkt 2.3), kuna sihtrühmad võivad osaliselt kattuda.

2.5. Poliitikasoovitused

Poliitikasoovituste väljatöötamine ja levitamine on projekti üks keskseid eesmärke, et toetada tõenduspõhist ja kaasavat poliitikakujundamist võrdsuse ja julgeoleku valdkonnas. Pakkuja koostab poliitikasoovitused, mis toetuvad uurimistöole, rahvusvahelisele teadlaste seminarile ning teadlaste ja ekspertide ümarlauaarutelule. Uuringu ja arutelude tulemusel koostatud poliitikasoovituste eesmärk on pakkuda tõhusaid ja teadmispõhiseid sihiseadeid, mis aitavad vastu seista soovastasele ja LGBTIQ vastasele retoorikale, infokorratusele ning polariseerumisele. Soovitused tuleb koostada, eristades sihtrühmad, kellele soovitused on suunatud.

2.6. Uuringuraporti koostamine

Pakkuja koostab uuringuraporti, mis sisaldab punkt 2.1 (teaduskirjanduse ülevaade); 2.2 (Eesti konteksti arvestav empiiriline originaaluuring) ja 2.5 (poliitikasoovitused) tulemusi. Raport koostatakse eesti keeles koos inglise keelse kokkuvõttega.

2.7. Soouuringute ajakirja Ariadne Lõng erinumbri avaldamine

Pakkuja koostab ja avaldab uuringutulemuste levitamiseks soouuringute ajakirja Ariadne Lõng⁹ erinumbri. Ariadne Lõnga erinumber keskendub soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste ning turvalisuse ja julgeoleku omavahelistele seostele. Erinumbris esitletakse Eestis läbi viidud originaaluuringu tulemusi (punkt 2.2) ning antakse ülevaade uuringutest ja suundumustest teistes riikides, sealhulgas Põhjamaades ja Balti riikides, kaasates võimalusel välisautoreid ja pakkudes interdistsiplinaarset ja rahvusvahelist käsitlust julgeoleku ja võrdsuse seoste uurimisel. Erinumber on interdistsiplinaarne, pakkudes akadeemilist konteksti Eestis tehtud uuringule, seostades seda teiste riikide teadmuse ning analüüsitud suundumuste ja arengutega, keskendudes eriti soovastaste ja LGBTIQ vastaste liikumiste ja narratiivide seostele infokorratuse ja polariseerumisega ning nende mõjule ühiskonna sidususele ja julgeolekule.

2.8. Eksperdiseminar

Pakkuja korraldab eksperdiseminari, mis toob kokku julgeoleku, soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste eksperdid ja teadlased ning poliitikakujundajad ja otsustajad. Tegevuse eesmärk on tagada, et projekti tulemused jõuavad sihtrühmadeni, kes kujundavad julgeoleku- ja turvalisuspoliitikat ning inimõiguste- ja võrdsuspoliitikat. Seminaril tutvustatakse projekti tulemusi (Ariadne Lõnga erinumber, uurimistulemused, poliitikasoovitused), et edastada teadmisi sihtrühmadele, kelle otsused mõjutavad poliitikakujundamist inimõiguste, võrdsuse, julgeoleku ja turvalisuse valdkonnas.

⁹ [Ariadne Lõng: soouuringute ajakiri](#) | [Soouuringute ajakiri](#)

2.9. Uuringutulemuste kommunikatsioon

Uurimistulemuste ja Ariadne Lõnga erinumbri tutvustamine meediale ja asjakohastele sidusrühmadele. Pakkuja otsib võimalusi, et viia projektitulemused avalikkuse, meedia ja ajakirjanikeni, samuti levitada uut teadmist võimalikult laia ringi sidusrühmade esindajate seas. Kommunikatsioonitegevuste tõhusaks elluviimiseks otsitakse võimalusi koostööks julgeolekuasutuste ja mõttekodadega (näiteks Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus (ICDS) ja Balti Kaasamise Keskus Infohäiretega Võitlemiseks (BECID) vms) ning planeeritakse tegevusi võrdsuse ja julgeoleku teema käsitlemiseks avalikus diskussioonis (peavoolu- ja erialameedia), kõrgetasemelistes poliitikaaruteludes ja üritustel (näiteks Balti Kaitsekonverentsil (ABCD), Lennart Meri konverents või sarnastel foorumitel).

2.10 Teadus- ja arendustegevuse (T&A) kriteeriumitele vastavus

Pakkuja lähtub tellitavate tööde elluviimisel T&A põhitingimustest ja kriteeriumitest:

1) Uudsus

Uurimisprojekt tegeleb uudse vaatenurgaga, sidudes omavahel julgeoleku ja võrdsuse teemad, tuues kokku soouuringute, vähemuste olukorda käsitlevate uuringute strateegilise kommunikatsiooni ja meediauuringute, samuti julgeoleku- ja turvalisuse uuringute perspektiivid. Selliseid interdistsiplinaarseid võrdsuse ja julgeoleku teemasid ühendavaid uuringuid ei ole varem Eestis tehtud. Eelkõige seisneb projekti uudsus seetõttu seni uurimata seoste käsitlemises.

2) Loomingulisus

Projekt kasutab loovaid ja uuenduslikke lähenemisi, ühendades mitme teadusvaldkonna – soouuringute, meediauuringute, strateegilise kommunikatsiooni, infokorratuste, julgeoleku ja poliitikauuringute – teoreetilised raamistikud ja meetodid. Loovus avaldub uues interdistsiplinaarses analüütilises perspektiivis ning vajaduses töötada välja uurimisküsimused, meetodika ja analüüsiraamistik, mis võimaldavad uurida seni eraldi käsitletud nähtuste omavahelisi seoseid. Pakkuja peab välja töötama uurimisküsimused, andmekogumise meetodid ja analüüsiplaani nende lünkade täitmiseks ja uue teadmise loomiseks. Kuigi tellija esitab lähteülesandes peamised uurimisküsimused ja uuringuprojekti väljundid, on pakkujal võimalik pakkuda välja nii täpsemad uurimisküsimused kui ka meetodika.

3) Ettemääramatus

Projektis ilmneb T&A tegevusele iseloomulik määramatus eelkõige projekti tulemustes. Võrdsuse ning julgeoleku, turvalisuse ja demokraatliku vastupanuvõime omavaheliste seoste ulatust, iseloomu ja dünaamikat ei ole võimalik ette näha, kuna valdkonnas puudub varasem interdistsiplinaarne uurimus ja teadmine. Töö käigus võivad avalduda ka täiesti uued seosed ja järeldused, mida ülesande püstituses ei olnud ega saanud ette näha.

4) Süstemaatilisus

Uurimisprojekt on üles ehitatud selgelt struktureeritud, etapiviisilise ja meetoodilise teadustööna, mis sisaldab olemasoleva olukorra analüüsi, empiirilist originaaluuringut,

andmete kogumist ja analüüsi, rahvusvahelist uurimisseminari, ekspertide ümarlauaarutelu, poliitikasoovituste väljatöötamist, aruandlust ning tulemuste teaduslikku publitseerimist ning projekti tulemuste avalikustamist, kommunikatsiooni ja sihtrühmadeni viimist. Projekti ajakava, teadustöö meeskond ja projektijuhtimine tagavad teadustöö süstemaatilise elluviimise.

5) Ülekantavus ja korratavus

Projekti käik ja metoodika on läbipaistvalt ja põhjalikult dokumenteeritud. Uurimistöö tulemused tehakse ETISE kaudu jäädavalt avalikult kättesaadavaks, võimaldades metoodika, analüüsi ja tulemuste kordamist ning edasist teaduslikku kasutamist. Publitseeritakse erialane teadusajakirja number (Ariadne Lõng erinumber), mis tagab tulemuste leviku ja kasutatavuse erinevates teadus- ja poliitikavaldkondades. Rahvusvaheline koostöö Põhja- ja Balti riikide teadlaste ja ekspertidega tagab, et uurimistulemused ja poliitikasoovitused on vajadusel ülekantavad ja rakendatavad ka teistes riikides.

3. Projekti peamised sihtrühmad ja oodatavate tulemuste kasusaajad

3.1. Teadlased ja akadeemilised institutsioonid

Soolise võrdsuse, vähemuste olukorra, meedia ja strateegilise kommunikatsiooni, politoloogia, infohäirete, turvalisuse ja julgeoleku valdkondade uurimisele spetsialiseerunud teadlased ja institutsioonid on olulised uue teadmise loomisel ja levitamisel. Nad panustavad uurimistöösse ja soouuringute ajakirja Ariadne Lõng eriväljaande koostamisse. Osalemine ümarlaudades ja uurimisseminaridel, mis toovad kokku Põhjamaade ja Balti teadlasi ja eksperte, soodustab teadmiste vahetust ja interdistsiplinaarset, praktikuid ja teadlasi ühendavat teadmusloomet ja koostööd.

3.2. Poliitikakujundajad ja otsustajad

Poliitikakujundajad, eriti need, kes kujundavad julgeolekupoliitikat (nt kaitse- ja siseministerium, parlamendiliikmed, poliitikud), strateegilist kommunikatsiooni ja võrdsus- ja inimõiguste poliitikat Põhjamaades ja Balti riikides. Nende osalemine ekspertide ümarlauades toetab võrdsuse integreerimist julgeolekupoliitikasse, meetmetesse ja strateegiatesse. Projekt pakub neile uurimistulemusi ja strateegilisi teadmisi, mis aitavad vastu seista soovastasele ja LGBTIQ vastasele retoorikale ning tugevdada demokraatlikku vastupanuvõimet.

3.3. Ekspertid

Strateegiliste mõttekodade ja julgeolekuasutuste esindajad mängivad võtmerolli hübriidohtude tuvastamisel ja neile reageerimisel, sealhulgas nendele, mis kasutavad ühiskondlikke lõhesid ja õõnestavad usaldust avalike institutsioonide vastu. Projekt varustab neid teaduspõhiste teadmistega, et ära tunda ja reageerida soovastasele ja LGBTIQ vastasele retoorikale. Ka inimõiguste eest seisvad vabaühendused on sageli sihtmärgiks või esindavad gruppe, kelle vastu sellist retoorikat kasutatakse. Osalemine ekspertide ümarlauades ja kõrgetasemelistes

dialogides suurendab nende arusaamist ja võimekust nende keeruliste väljakutsetega toime tulla.

3.4. Meedia ja ajakirjanikud

Meedia kujundab avalikku diskursust ning ajakirjanikud võivad kas vastu seista või võimendada väärinfot ja polariseerivat retoorikat. Projekt pakub neile teaduspõhiseid teadmisi, et vastutustundlikult kajastada võrdsuse ja julgeoleku teemasid. Nende kaasamine aitab tõsta meediapädevust ja vähendada kahjulike stereotüüpide ja narratiivide levikut.

3.5. Üldine avalikkus

Üldine avalikkus, eriti inimesed, kes on vastuvõtlikud väärinfole ja polariseerivale, soovastasele ja LGBTIQ vastasele retoorikale, saavad projektist kasu inimõigusi austava avaliku diskursuse, suurenenud teadlikkuse ja tugevamate demokraatlike institutsioonide kaudu. Uurimistulemuste viimine avalikkuseni aitab kaasa kaasavama ja sallivama ühiskonna loomisele.

4. Nõuded uuringutiimile

4.1. Pakkuja moodustab tellitud tööde teostamiseks teadusvõimekuse ja -kogemusega ekspertidest koosneva tiimi, kuhu kuulub **vähemalt neli liiget: projektijuht ja kolm ekspert-uurijat**, välja arvatud kahe rolli täitmise võimaluse kasutamisel vastavalt punktile 4.2. Projektijuht on Tellijale esmaseks kontaktiks ning ta vastutab projekti sujuva läbiviimise, koordineerimise ja tellijaga teabevahetuse eest.

4.2. **Sama isik võib täita kuni kahte rolli** (nt projektijuht ja ekspert-uurija või ekspert-uurija mitmes punktis 4.5 nõutud valdkonnas vms). **Sellisel juhul peab uuringutiim koosnema vähemalt kolmest isikust, kellest vähemalt kaks on ekspert-uurijad.** Mitut rolli täitev isik peab vastama mõlema rolli nõuetele. Pakkuja peab iga esitatud tiimiliikme puhul selgelt nimetama, millist rolli isik täidab ja millist nõutud kvalifikatsiooni ta omab.

4.3. Pakkuja võib uuringutiimi koosseisu nimetada lisaks projektijuhile ja ekspert-uurijale **täiendavaid liikmeid** (nt uuringuassistent vms). Nende tiimiliikmete osas punktis 4.4, 4.5 ja 4.6 toodud **nõuetele vastavust ei kontrollita.** Täiendavate uuringutiimi liikmete kohta tuleb esitada CV-d ja kirjeldada nende rolli uuringutiimis.

4.4. **Projektijuhil** on hanke algamisele (Hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäev) vahetult eelneva 60 kuu jooksul **vähemalt ühe hankelepingtona sarnase uurimisprojekti juhtimise kogemus**, mida ta tõendab oma CV-s. Sarnase uurimisprojekti all mõistetakse uurimisprojekti, mis hõlmab vähemalt kaht neljast tunnusest: 1) kestus vähemalt 10 kuud; 2) maksumus vähemalt 50 000 eurot; 3) interdistsiplinaarne uurimisvaldkond või eri teadusvaldkondade esindajatest koosnev uurimistiim; 4) projekt hõlmas mitut töopaketti, mh kirjanduse ülevaade, empiiriline analüüs, poliitikasoovitused, uuringutulemuste kommunikatsioon.

4.5. Uuringutiimi kuuluvatel **ekspert-uurijatel** peab olema hanke algamisele vahetult eelneva 60 kuu jooksul **teadustöö kogemus** järgmistes **valdkondades**: 1) **meediauuringute**

valdkonnas; 2) **soouuringute** valdkonnas; 3) **strateegilise kommunikatsiooni, julgeoleku, radikaliseerumise või infokorratuse** (desinformatsioon, väärinfo, kuriinfo) uurimise valdkonnas. Iga nimetatud valdkonna kohta peab uuringutiimis olema vähemalt üks ekspert-uuriija, kellel on vastavas valdkonnas nõutud teadustöö kogemus. Kui samal ekspert-uuriijal on kogemus mitmes nimetatud valdkonnas, peab ta iga valdkonna osas eraldi vastama allpool nimetatud teadustöö kogemuse nõuetele. Teadustöö kogemus tähendab, et ekspert-uuriija on vastavas valdkonnas hankija poolt pakkumuse esitamise ettepaneku saatmise kuupäevale eelneva 60 kuu jooksul: 1) avaldanud **vähemalt kaks publikatsiooni**, mis on Eesti Teadusinfosüsteemi (ETIS) klassifikatsiooni järgi 1.1 või 1.2 või 3.1 ja 2) osalenud **vähemalt ühes teadus- ja arendustegevuse uuringuprojekti** (TAIKS tähenduses). Teadustöö kogemust vastavates valdkondades tõendab pakkuja **ekspert-uuriijate CV-s**, tuues selgelt välja nõutud ekspertiisi valdkondades avaldatud teaduspublikatsioonid ja uurimisprojektid. Publikatsioonide ja projektide andmed peavad kajastuma ETISes või olema muul viisil Tellijale kontrollitavad, Pakkuja lisab CV-sse vastavad veebilingid.

4.6. Nii kolme- (punkt 4.2) kui neljaliikmelises (punkt 4.1) uuringutiimis peab **vähemalt kahel ekspert-uuriijal olema doktorikraad. Ülejäänud kohustuslikel tiimiliikmetel peab olema vähemalt magistrikraad**. Kui magistrikraad või doktorikraad on omandatud välisülikoolis, peab see vastama Eesti magistrikraadi või doktorikraadi nõuetele.

4.7. Pakkuja esitab **projektijuhi ja ekspert-uuriijate CV-des andmed mahus, mis võimaldab hinnata nende vastavust hankes seatud nõuetele**, tuues selgelt välja publikatsioonid ja teadus-arendusprojektid, mis tõendavad ekspert-uuriijate teadustöö kogemust punktis 4.5 nimetatud valdkondades. Juhul, kui teavet varasema kogemuse kohta projektides ei ole CV-s üldse esitatud või CV-s kogemuse kohta esitatud informatsiooni ei ole võimalik kontrollida, lähtub Hankija seisukohast, et vastav ekspert-uuriija või projektijuht ei täida esitatud kvalifikatsiooni- või kogemuse nõuet.

4.8. Tiimiliikmete esitamisega kinnitab Pakkuja, et tema poolt esitatud tiimiliikmed hakkavad hanke tulemusena sõlmitud hankelepingu alusel töid teostama. Töövõtja saab tiimiliikme hankelepingu kehtivuse ajal **välja vahetada või kaasata täiendavaid isikuid üksnes Tellija eelneval kirjalikul nõusolekul ning tingimusel, et tiimiliige asendatakse vähemalt samaväärse kvalifikatsiooniga liikmega**.

5. Nõuded pakkumuse esitamisele

Pakkuja esitab pakkumuses vähemalt:

5.1. Pakkumuse **eelarve** tegevuste ja peamiste kuluridade lõikes.

5.2. Pakkuja esitab **tiimi tööjaotuse ja rollide kirjelduse ning uuringuprojekti teostavate isikute CV-d**, millest nähtub tiimi vastavus lähteülesandes toodud nõuetele ja võimaldab Hankijal seatud tingimuste täitmist kontrollida. Välja tuleb tuua publikatsioonid ja uurimisprojektid, mis tõendavad teadustöö kogemust punktis 4.5 nimetatud valdkondades või projektijuhtimise kogemust.

5.3. Esialgne **visioon uurimisprojekti ülesande lahendamisest**, mis lähtub lähteülesandest ja sellele lisatud projektitaotlusest ning sisaldab vähemalt:

5.3.1. arusaama projekti eesmärgist ja tulemustest;

5.3.2. punktis 2.1 nimetatud teaduskirjanduse ülevaate metoodika kirjeldust ja koostamise põhimõtteid;

5.3.3. nägemust punktis 2.2 nimetatud Eesti konteksti arvestava originaaluurimuse teostamise uurimisküsimustest ja selle metodoloogilisest raamistikust ja läbiviimise metoodikast ja punktis 2.6 nimetatud uurimisraporti ja punktis 2.5 nimetatud poliitikasoovituste koostamisest;

5.3.4. nägemust punktides 2.3; 2.4 ja 2.8 nimetatud teadusseminaride ja ümarlaudade korraldamisest ja sellest, kuidas tagatakse punktis 3 nimetatud sihtrühmade kaasamine ja rahvusvaheliste, sh Põhja ja Balti riikide teadlaste ja ekspertide kaasamine.

5.3.5. nägemust punktis 2.7 nimetatud soouuringute ajakirja Ariadne Lõnga erinumbri väljaandmisest, sh sellest, milline on selle peatükkide võimalik temaatiline ülesehitus ja kaasatavad autorid ning nägemus sellest, kuidas tagatakse ajakirja interdistsiplinaarne ja rahvusvaheline (sh Põhja ja Balti riikide) perspektiiv. Pakkumusele tuleb lisada soouuringute ajakirja Ariadne Lõnga väljaandja **Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse kinnitus, et nad on nõus Pakkujaga koostöös erinumbri välja andma**. Ajakirja väljaandmise kulud katab Töövõtja.

5.3.6. nägemust punktis 2.9 nimetatud uurimisprojekti tulemuste tutvustamisest ning viise, kuidas tagatakse punktis 3 nimetatud sihtrühmadeni jõudmine.

5.3.7. uuringu projektijuhtimise kirjeldust;

5.3.8. uuringu aja- ja tegevuskava;

5.3.9. uuringu teostamisega seotud peamised viis riski ja nende maandamismeetmed;

5.3.10. nägemust koostööst Tellijaga.

5.4. Pakkumusi hinnatakse vastavalt pakkumuse hindamise metoodikas toodule.

5.5. Pakkumuse esitamisega pakkuja kinnitab, et pakkumus on jõus vähemalt 90 kalendripäeva pakkumuste esitamise tähtpäevast arvates.

5.6. Pakkumuse peab allkirjastama Pakkuja allkirjaõiguslik isik.

6. Töövõtja esitatavad uurimisprojekti tulemid

6.1. **Kirjalik vahearuanne** 6, 12 ja 18 kuu möödumisel lepingu algamisest alates, mis sisaldab töö teostamise tulemit kuni vahearuande esitamiseni.

6.1.1. Tellija võib teha ettepanekuid vahearuande muutmiseks ja/või täiendamiseks.

6.1.2. Töövõtja on kohustatud Tellija ettepanekuid arvestama või põhjendama nende tagasilükkamist. Vahearuandele annab Tellija tagasisidet 10 tööpäeva jooksul.

6.2. **Kirjalik lõpparuanne**, mis sisaldab kogu töö teostamise tulemit.

6.2.1. Lõpparuandele lisatakse läbiviidud rahvusvahelise **uurimisseminari, teadlaste ja ekspertide ümarlauaarutelu ja eksperdiseminari kokkuvõtted**.

6.2.2. Kokku peab osalema punktis 6.2.1 nimetatud üritustel vähemalt **50 punktis 3 nimetatud sihtrühmade esindajat**. Töövõtja esitab lõpparuandes osalejate **registreerimislehed**.

6.2.3. Lõpparuanne sisaldab ülevaadet **kommunikatsioonitegevuste** sisust ja kommunikatsiooniväljundite (nt avaldatud artiklid, meediaesinemised, projektitulemuste tutvustamine sihtrühmadele jms) arvust, mida peab olema kokku **vähemalt 10**, koos asjakohaste viidetega avaldatud materjalidele, toimunud esinemistele ja võimalusel nende salvestustele.

6.2.4. Lõpparuandega esitab pakkuja projektitulemuste **eesti- ja ingliskeelne lühikokkuvõtte** (a 2-4 lk), mis on kujundatud ja visualiseeritud. Kokkuvõtte peab andma ülevaate projekti peamisest probleemist, tulemustest ja soovitustest.

6.2.5. Tellija võib teha ettepanekuid lõpparuande muutmiseks ja/või täiendamiseks. Töövõtja on kohustatud Tellija ettepanekuid arvestama või põhjendama nende tagasilükkamist. Lõpparuandele annab Tellija tagasisidet **10 tööpäeva jooksul**.

6.3. Olemasoleva **teaduskirjanduse ülevaade** vastab punktis 2.1 ja 2.2 kirjeldatud ootustele ning selle koostamiseks kasutatakse metoodikat, mis on teaduslikult põhjendatud ja võimaldab tuvastada uurimisprojekti seisukohalt olulised kontseptsioonid ning olemasoleva teadmuse piirid, lüngad ja vastuolud.

6.3.2. Teaduskirjanduse ülevaade on koostatud selges, heas ja korrektses eesti keeles, viitamine vastab akadeemilistele normidele.

6.4. **Rahvusvahelise uurimisseminari** tehniline ja sisuline korraldamine on Töövõtja ülesanne.

6.4.1. Töövõtja kannab kõik ürituse läbiviimisega seotud kulud, sh vajadusel transport, majutus, toitlustus, esinejate honorarid jms.

6.4.2. Üritusele peavad olema kaasatud rahvusvahelised teadlased, sh vastavalt projektitaotlusele ja rahastaja (Põhjamaade Ministrite Nõukogu) koostöönõudele tuleb seminarile kaasata Põhja ja Balti riikide teadlasi ja uurijaid.

6.4.3. Töövõtja dokumenteerib rahvusvahelise uurimisseminari peamised arutelupunktid ja järeldused ja esitab need lõpparuandes.

6.4.4. Tellija võib ürituse läbiviimiseks pakkuda ruumi ministeeriumide ühishoones.

6.5. **Teadlaste ja ekspertide ühise ümarlaua arutelu** tehniline ja sisuline korraldamine on Töövõtja ülesanne.

6.5.1. Töövõtja kannab kõik ürituse läbiviimisega seotud kulud, sh vajadusel transport, majutus, toitlustus, esinejate honorarid jms.

6.5.2. Üritusele peavad olema kaasatud rahvusvahelised teadlased ja eksperdid, sh vastavalt projektitaotlusele ja rahastaja (Põhjamaade Ministrite Nõukogu) koostöönõudele tuleb seminarile kaasata Põhja ja Balti riikide teadlasi ja eksperte.

6.5.3. Töövõtja dokumenteerib ümarlaua peamised arutelupunktid ja järeldused ja esitab need lõpparuandes.

6.5.4. Tellija võib ürituse läbiviimiseks pakkuda ruumi ministeeriumide ühishoones.

6.6. **Poliitikasoovitused peavad** põhinema empiirilisel uurimusel, kirjanduse ülevaatel ja aruteludel ning olema sihtrühmapõhised.

6.7. **Uuringuraport** sisaldab kirjanduse ülevaadet, originaaluuringut, poliitikasoovitusi, uuringu peamiste mõistete definitsioonide loetelu, uuringus kasutatud lühendite ja akronüümide loetelu (vajadusel), uuringu kokkuvõtet nii eesti kui ka inglise keeles (*executive summary*).

6.7.1. Uuringuraport on koostatud selges, heas ja korrektses eesti keeles, inglise keelne kokkuvõtte selges, heas ja korrektses inglise keeles ning järgides sisus ja vormistuses kõiki hea teadustöö tegemise tavaid. Uuringuraporti maht on maksimaalselt 70 lk ilma lisadeta.

6.7.2. Töövõtja annab uuringuraporti üle koos ISBN numbriga. Enne uuringuraporti lõpliku versiooni üleandmist lisab Töövõtja ETISesse andmed uuringuprojekti kohta (projektide all; andmed peavad olema jäädavalt avalikult kättesaadavad), uuringuraporti kohta (publikatsioonide all; sidudes uuringuraporti publikatsiooni uuringuprojektiga; andmed peavad olema jäädavalt avalikult kättesaadavad) ning teeb uuringuraporti faili ETISE kaudu jäädavalt avalikult kättesaadavaks.

6.8. Töövõtja koostab ja avaldab soouuringute ajakirja **Ariadne Lõng erinumbri**, mis sisaldab vähemalt viite artiklit. Ajakirjanumber avaldatakse paberkujul (**tiraaž vähemalt 100 eksemplari**) ning see tuleb teha ka veebis digitaalselt kättesaadavaks Ariadne Lõnga veebilehel <https://ariadnelong.ee/>.

6.9. **Eksperdiseminari** tehniline ja sisuline korraldamine on Töövõtja ülesanne.

6.9.1. Töövõtja kannab kõik ürituse läbiviimisega seotud kulud, sh vajadusel transport, majutus, toitlustus, esinejate honorarid jms.

6.9.2. Üritusele peavad olema kaasatud julgeoleku-, võrdsus-, strateegilise kommunikatsiooni ning radikaliseerumise valdkonna eksperdid.

6.5.3. Töövõtja dokumenteerib eksperdiseminari peamised arutelupunktid ja järeldused ja esitab need lõpparuandes.

6.5.4. Tellija võib ürituse läbiviimiseks pakkuda ruumi ministeeriumide ühishoones.

7. Teavitusnõuded

Töövõtja viitab projekti elluviimisel rahastajatele: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Põhjamaade Ministrite Nõukogu.